

HUKUK OKURYAZARLIĞI

Ahmet SOMUNCU¹

1. GİRİŞ

Günümüz dünyası, daha önceki yüzyıllara bakarak çok daha hareketli, daha çok bilgi, mal ve hizmet akışı olan, en önemlisi daha dijital bir mecra haline gelmiştir. İnsan, mal, hizmet, bilgi hareketliliği yetişmesi zor bir hızla ilerlemektedir. Böyle bir çağda gerek ülke boyutunda gerekse uluslararası boyutta devletleri, kurumları, bireyleri ilgilendiren ve uyulması gereken pek çok kural, yöntem, süreç ortaya çıkmış durumdadır. Bu kural, yöntem, süreçlere uyulmaması halinde devletler, kurumlar, bireyler hak kayıplarına uğramakta; bu aktörlerce hakkını geri alabilmek için pek çok hukuki yola başvurulması gerekmektedir. Bu meyanda, günümüz insanı, yani bireyler, bu hareketlilik içinde öncelikle var olmak, sağlıklı bir çevrede yaşamak, sağlıklı olmak, eğitim almak, aile kurmak, meslek sahibi olmak, kazanç sağlamak, birikim yapmak, bütün bunları korumak için pek çok hukuki alanın kapsamına girmek zorunda kalmaktadır. Gerek uluslararası gerek ulusal seviyede bireylerin, sahip olduğu temel haklarını, kendisini, ailesini, işini, ilgilendiren mevcut hukuk kurallarını asgari düzeyde de olsa bilmesi, anlaması ve bu kurallara uyması sağlıklı bir toplum teşkil edilmesi için son derece önemli olmaktadır. Son yıllarda pek çok alanda ortaya çıkan ve konuların uzmanları dışında “sade vatandaş”, “sokaktaki insan” olarak nitelendirilebilecek bireyleri bilinçlendirmek, bilgilendirmek, farkındalıklarını artırmak gibi amaçlarla çeşitli “okuryazarlık” branşları ortaya çıkmaya başlamıştır. Finansal okuryazarlık, di-

¹ Doç. Dr., Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, asomuncu@nny.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6373-4840

hukuku, idari yargı yönünden hangi yolu izlemeleri gerektiğini muhakkak anlattım. Günlük hayatta bizzat şahit olduğum hatta kendimin de dahil olduğu hukuki meselelerle ilgili örnekleri daha da çoğaltmak mümkün. Verdiğim önekler bende, en temel konularda bile toplumda hukuk bilgisinin yetersiz veya içinden çıkılmaz bir konu olarak algılandığı kanaatini oluşturmuştur. Bu nedenle, üniversitelerde doğrudan hukuk öğrenimi görmeyen öğrencilerin temel hukuki konularda bilgi sahibi olmaları konusunda kendi çalıştığım üniversitede seçimlik ders olarak Hukuk Okuryazarlığı dersini önerdim. Nuh Naci Yazgan Üniversitesi 2024/2025 eğitim yılında iki dönem üniversite seçimlik dersleri arasında yer alan Hukuk Okuryazarlığı dersini, Sağlık bilimleri Fakültesi'nden, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nden, Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nden yaklaşık 80 öğrenci almıştır.

KAYNAKLAR

- T.C. Adalet Bakanlığı, *Mağdur bilgilendirme*, 15 Haziran 2025 tarihinde <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr> adresinden erişildi.
- Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) (2021). *Mardin hukuk okuryazarlığı eğitimi*, 13 Haziran 2025 tarihinde <https://www.adaleteerisim.org/tr/etkinlik/mardin-hukuk-okuryazarligi-egitimi> adresinden erişildi.
- Gerçek, A., & diğerleri. (2024). *Türkiye’de vergi okuryazarlığı ve geliştirilmesi* (1. baskı). Ekin Ya-yınevi.
- Has, S. (2022), *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hukuk okuryazarlığı eğitimi yeterliklerini geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İnan, S., (2021). *Siyaset okuryazarlığı: Yöneten birey olmak ve okullarda siyaset eğitimi mümkün mü? Yeni İnsan* Yayınları, https://tr.wikipedia.org/wiki/Siyaset_okuryazarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1 adresinden erişildi.
- Koç Başaran, Y., (2021), *Okul yöneticilerinin hukuk okuryazarlığı yeterliklerine ve hak arama özgürlüğünün kullanımına ilişkin görüşleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Köse, S. S., (2022), *Argümantasyon temelli sosyal bilgiler öğretimi ile hukuk okuryazarlığı uygulamaları: bir karma yöntem araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Metin, E., (2022), *5 N1K çerçevesinde hukuk okuryazarlığı*, 10.06.2025 <https://www.legaldesignturkey.com/post/5n1k-%C3%A7er%C3%A7evesinde-hukuk-okuryazarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1> adresinden erişildi.
- Oğuz, S., (2013), *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde hukuk okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türkiye Avrupa Konseyi Program Ofisi Ankara, (2022), <https://www.coe.int/tr/web/ankara/fostering-women-s-access-to-justice-in-turkey1>, *Türkiye’de kadınların adalete erişiminin desteklenmesi projesi*, 12 Haziran 2025 tarihinde [https://www.coe.int/tr/web/ankara/fostering-women-s-access-to-justice-in-turkey1#{%22108167951%22:\[0\],%22108168041%22:\[1\]}](https://www.coe.int/tr/web/ankara/fostering-women-s-access-to-justice-in-turkey1#{%22108167951%22:[0],%22108168041%22:[1]}) adresinden erişildi.

Türkiye Barolar Birliği, (2017), *Türkiye Barolar Birliği hukuk okur yazarlığı projesine başlıyor*, 15.05.2026 tarihinde <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/turkiye-barolar-birliği-hukuk-okur-yazarlığı-projesine-baslıyor-78105> adresinden erişildi.

Yanılmaz, M., (2011), *Hukuk okuryazarlığı*, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 15.06:2025 tarihinde https://www.aile.gov.tr/media/92205/02_01_hukuk-okuryazarligi.pdf adresinden erişildi.